

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 44

Fylke: Møre og Romsdal

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Sunndal

Emne: Veving

Bygdelag: (Renssøken)

Oppskr. av: Olaf Soyze

Gard: Soyze

(adresse): Sunndal

G.nr. 28 Br.nr. 5

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *se selvsyn*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I Veving

1 Mannsklede:

For 100 år siden, tror jeg at manns-
 klede ~~var~~, ylleklede, var av slaget
 2 skaft vadmel. 4 skaft tror jeg var
 like brukt til manssklede, men det kjendtes
 nok. 3 skaft vadmel tror jeg neppe
 kom i almindelig bruk før ~~ca~~ ^{ca} 1850
 i 1860 årene. - De vanlige ylleklede for
 mann var for som nå, bukse (brak),
 (fjelle bukse), vest (brøstduk) og trøye
 (Trøye), også benvent utapietrix og
 ofte kaldt stortrøye. Dette vistnok i
 sammenheng med de tidlige brille
 rundtvinger som var populære.

Vestene var fult med linnet eller vist
 med stic. og bakdelen av vesten var
 også stic. Jeg husker godt gamle
 baller med hvite brøstduk-bakdelene.
 (i 1820 årene).

Jeg husker da jeg begynte var med
 min far i ferjetid i 1890 årene - 96 - 1900,
 da var det meget almindelig at det blev
 ved 2 skaft vadmel til trøye og

2
veste og 3 skæft til bukserne.

Strikken var lill tykkere og den
var og næst så kunde det 3 skæft laget
godt brukes til trøyer og som det
også ofte blev gjort. Dette 3 skæft laget
er bestandig, stærkt og varmt og serly
skikkelig for de norske bygdens vinterklima.

Trøyerne var ferdig med hjemmevevd
2 skæft halvveis, gjerne grønt eller
rødt. Fordi i Arneens var hvitt linn.

Skandeblane var en forlinsvis rød.
Tanababoggen skingit var det mest grønt
vedme. Dette var altså samme korthet
svart og hvit uld; sånsvart eller fargel uld.

Da fargelaget fikk innpass også på
bygdene blev det kaldet kypbete mensklean.
Dette kypfargede blei (Indigokyppe)
var betydning dyper enn annen fargen
og blev vel i førstning, vesentlig
brukt som bingomsklean hos vestlands-
folk og til andre gale.

2 Kvinnelær.

Det var brukte Kjoler (Kjølaler)
ganske anfangsrige; og det var
brukt skjort og høye adskill, men en
samme materialer. Lange armer.

Smilket på disse trøier kunde jo
variere en del fra tid til tid, og
slik også med slakkene.

~~Fra~~ omkring 1900 var det meget almindelig,
at kvinnenes kjoler og skjort var, en
hjemmevevd 4 skæft halvveis (bomavvev-
remning). Det var ubetydelig stamper,
og fargel i forskjellige farger.

Jeg an en trüerisitet kan jeg nevne:

Tjenesteføckenes lön bestod jo for en stor del: naturligen. D. Skuld b.l.a. hvor är på en kjole, helud eller halvud efter som det var mest brukelig. Aarkjole.

Tøjel skuld var hjemmeword og færgel svart. Men hvis jentel ändel ~~en annen færgel~~ en annen færgel f.eks. blått, grønt etc så milt de ^{selv} betale det som denne færgel koster men enn svart. Svart færging var nemlig noe billigere enn kolør.

Så milt aldri tjenestjentelne betale difransen. Så langt jeg tørke, så var det bare undteksten, at jentelne milt ^{og tøjel} betale den difransen. Færgel og behandling fik nok jentel selv valge oflost.

Strømper:

For 50-60 år siden brukte kvinner oflost svart strømper. Hjemme spündel og hjemmestriket og kanskje oflost hjemme færgel også, (med brudel).

Stranden brukte med strømpen hvit, søfærgel, eller grå, sammenkædet. hvit og svart ull. Både mand og kvinner brukte strømpelband svart under buccel.

Disse strømpelband var enten vord på banngrind, eller fløttel (flammen).

Her var det mest bruket flammaband, ofte svart pene, i flere færgel.

I en nabobygd Høngvik har jeg fått det indtrykk, at vord (voven) bann var mest almindelig, og du var også denne bannvordteknik kanskje litt mere

4
utviklet enn i vår bygd. Felo smale
smale bånd på 1-2 cm bredde vedes
med mønstre: krake stjerner og andre.

3 Underløy

Før mann: Før hundert år siden eller
mindre brukte manen ikke underløy.

En gammel mann fra Gou Luvadse
fortæller, at når man kjørte høy fra
salustolene i Foldalen (Troalheimen),
så var bøkene påalt en viss lærer,
altså påsydd et stykke vadmel foran
over lærne.

Skjortene var av lin eller ull stria.
Senere kom skjortene av kaskett vadmel
eller halvulltøy. Likeledes underbøkene
(sinn bøkene) av ullull eller halvulltøy.

Skjortene var side og midde gjerne
til knærne.

Det kom også: bruk underløyen
(sinn løy) av ull eller halvull. Disse
hadde man utempa skjortene. De var korte
og hadde bare mid i bøkene.

Disse sinn bøkene var ~~ikke~~ halvull eller
halvull. Til kvardags var de hvite eller
grå; men til helgebøk var de av høyrikt
vadmel, ofte med perlemor knapper
eller annen forisring.

Jeg husker for meg 60 år siden da brukte,
særlig eldre menn silke eller bomulls
bøkene på halsen til helgebøk.

Tøklærne var gjerne lyseblå. Senere
kom kom det fabrikk-fremstilte brokede
skjort, som man hadde på halsen.

Sengdomme brukte med hvite snapper med
lille bryststykke og slips.

Underbøi for Kvinner.

Det var da først og fremst serk.

Denne var av lintørst med lange
arme og så vidt, at den nådde til knærne.
Ofte var serken av to slags lintøy, skjørt
altså. Øverst delen (Oppblåsten) var
av fint lintørst og nådde ned til hæften,
midjen (svikkel). Den nedre del var
av stric eller halostric og blev mest
som et skjørt fastsydd til oppblåsten
(Vel egentlig oppblåsten?)

Den barstank underdelen som var
av stric varde kanskje længer enn oppblåsten
og kunde spelles fæ og selles på en
ny oppblåst.

Lå hadde kvinner liv, almindelig
kalst "snelliv". Disse snelliv
kunde være av hvitt vadmel
eller halvulstøy, eller av tøy i kolour,
som man tilfældigvis hadde.

Men til helgabræk i allefald var
de helst av høgrist vadmel.

Disse liv var altså ermelose og var
i likhet med muldens burasliv.
litt videre enn til midjen (svikkel.)

Jeg har kjendt ældre kvinder som
aldrig ga hals bukse. den serkene var
jo side og av hjemmevævd ~~svaemt~~ tøy.

Deril hadde kvinnene oftest,
i allefald vinterstid, understjört
(ainnstakk), og ofte så sidene.

Det var kunde de være av linn (knulstakk)
Høgrist vadmel, understjört var
meget almindelig, og jeg husker fra
90 årene eller omkring århundredskiftet.

6
da melle von konfirmant ha høyrist
vadmels underkjølet (~~in~~ oinnstakk)
Del århundredskiftet var det endnu i
brøk hjemmevede konfirmasjon s-
kjole, sorte møkebrøne eller mørkeblå.
Den ble del kjøpte sorte kjoletojer
(fabrikvarer).

Sommers dag brukte kvinnene mest bær
suk, stakk og gjeme smilte.

Kalle vinludag hadde ^{enkelt} somme kvinner
sånne brøier med armer.

Skinnene i disse brøier var bevedde,
oppmykka, av skinnfedt, og
brøiene bygd av skredder.

4 Sengenhang.

Her bruktes ikke sengenhang.

Men jeg har sett således himmel-
senge med forhangsgardin, av linstof.

Himmelstenge er nok ikke noe som
hvor heime i vår bygd. Det er
efter eterskapen efter storfalk (ambets-
falk) som her bodd i bygden.

5 Sengetøy:

Laken (Lenak) var av lin, hvelin
eller flise (2 skuff.) eller til kvardags
i allefall bruktes mest, pinnufilla.

Det var skinnfedt som var for still
til overbrøisid. Mange brukte også
i eldre tid underlaken av 2 skuff ved
fillerulle, altså lin eller bomulls-
gam til vorp, og smalt klept renser
av brukt blei, brukt for, til voff.
Mange likte det pinnubisset.

møsten best.

Det var træst å ligge på og
killed sig. Tilføjeligt var det
sammensygd 2 eller flere budder
av stikht, "lovty" til underlegen.

Skudspåler (Høysinn)
kaldes de her, "Høysinn vrett",
skudht, var av linbø og stappet
med fideklipp, stamper (avfald
for vadmestamping) eller fjær.
Også de kunde også være stappet
med tørt myrgræs / etc. Dette
gjaldt var i allefald tilfælde
med undudyma (poinne høysinn.)

til overbredet bræklis mest
skinnfelden. Fåkest allepper
var dels himevend, dels færbævend

Stappet ~~stapp~~ sepper var også
i bruk. De var mest av hoi røst, ^{toskeff}
vadmest, ogjerne med trykke runder
langrefler i svart blomstulgt.

Også de var stappet med ^{stakke} karsted
bomvædsplater og sydd (slakke)
med flere runder langrefler for
å holde bomullen på plass.

Stikken
& stikket.

Vinteres dag bruktes ofte et slikt stappet
leppe oppå skinnfelden.

Også her også slikt stappet leppe
med fyll av stry.

Skinnfelden hadde oftest et åkle
påsydd. Her bruktes meget såkalte
3 skuff åkle. Disse var sydd på
lin eller bomuldsvorp og med veft av
enkelte ullgarn i mange farger

De brüdes mest del man kaldte
 "Sammerræmning". D. v. s. Helt åkleet
 var et beklid hele og rønde i forskjellige
 mønstre og farger. Ofte meget pene
 og uend med god sans for farge sammen-
 setningene. Disse åkler var meget holdbare.

Del brüdes også tykkere åkler.
 "Tøimåkle". Disse var også uend
 på linvorp, med tynt 2 lags ullgarn
 og lingarn tilveft. Disse åkler
 var mest 6 skift men kunde også være
 opp til 12-14 skift.

Del fargede garn var nok her mest
 kjøpt og mellempånt eller mildgrønt,
 med gulbrunt og svart i små rønde
 og til geometriske figurer som var
 innvevd. Det var forholdsvis

få kvinner som var habile åkle-
 beverster og det betragtes mest
 alle som et håndarbeide.

Nærmere å beskrive eller anskueliggjøre
 disse ~~åkler~~ åklevevinger ligger
 over min evne og kompetense.

6 Daker og servielt:

Serviellen var lite brukt, men
 på gjestebudbordene skulde det være
 lindaker, langborddaker.

De var uend med fineste, hjem-
 menspændel lingarn i såkaldt dril
 eller i forskjellige mønstre.

Et såkaldt bykommensker var
 det mest brukte her

7 Hånddaker. Håndkler.

"Håndkler" kaldes disse.

De var i lin, og dril uend eller uend

i forskjellige mønstre.
Om de kvæders brød var det "kannike"
av Stue eller helvstue.

Eller kaldes nok disse kvæders
kannike for "Torkenløv" og var gjerne
for et utskilt plegg f. eks. bygd stykket
av en gammel Stuestjork eller en kassere
"Middell" av en sort.

8 Askler, kopper etc.
Her min jeg bare henviser til punkt 5
Bergelöv. H. De også under 5 og 6
Jeg er ikke inne på teknikkene

Olaf Topp Lunde

